Dnro TRAFICOM/457184/03.03.01/2022
29.9.2022

Liikenne- ja viestintävaliokunta
(sähköpostitse)

Viite
VNS 8/2022 vp

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto valtioneuvoston huoltovarmuusselonteosta

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom kiittää valiokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi valtioneuvoston huoltovarmuusselonteosta.

Virasto on tullut kuulluksi asiassa myös selonteon valmistelun yhteydessä ja toteaakin kokonaisuutena pitävänsä selontekoa onnistuneena. Traficomin näkemyksen mukaan selonteossa on kattavasti käsitelty huoltovarmuuden eri tekijöitä ja verkottuneisuutta, kuten tarvetta jatkossakin tiivistää julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä. Traficom keskittyykin tässä lausunnossaan käsittelemään selonteossa esitettyjä kehittämislinjauksia:

Huoltovarmuusrahasto

Selonteossa on todettu, että huoltovarmuusrahaston kantokyvyn turvaaminen pitkäjänteisesti on edellytys sille, että Huoltovarmuuskeskus pystyy vastaamaan lainsäädännön ja nopeasti muuttuvan toimintaympäristön vaatimiin huoltovarmuuden rahoitustarpeisiin. Traficom yhtyy tähän näkemykseen. Huoltovarmuusrahasto toimii tällä hetkellä erinomaisesti esimerkiksi nopeiden kyberturvallisuuteen tai logistiikkaan liittyvien kehitystarpeiden rahoittamiseen. On tärkeää, että tällaisille kehityshankkeille on olemassa myös tulevaisuudessa rahoitusmekanismi.

Selonteossa on todettu, että huoltovarmuusrahastosta ei pääsääntöisesti rahoiteta sektoriministeriöiden vastuulle kuuluvia normaaliajan pitkäkestoisia huoltovarmuustoimintoja, jotka voidaan rahoittaa valtion talousarviosta vastuuministeriön pääluokasta. Tältä osin Traficom toteaa olevansa samaa mieltä huoltovarmuusrahaston ensisijaisesti käyttötarkoituksesta, mutta katsoo tarpeelliseksi lisätä, että huoltovarmuusrahastolla on ollut erittäin keskeinen rooli Suomen kyberturvallisuuden lyhyen ja keskipitkän aikavälin kyvykkyyksien rakentamisessa ja rahoittamisessa. Suomen kyberturvallisuuden ja kybervarautumisen taso ei olisi nykyisellä tavalla turvattu, mikäli huoltovarmuusrahastosta ei olisi rahoitettu muun muassa Kyberturvallisuuskeskuksen toimintaa ja kehityshankkeita, kuten vakavien tietoturvauhkien havainnointi- ja varoituspalvelu Havaroa.

Huoltovarmuussääntely

Traficom kannattaa selonteon arviota siitä, että huoltovarmuuden sääntelykokonaisuuden muutostarpeita tarkastellaan kokonaisuutena, jotta lainsäädäntö vastaisi entistä paremmin muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksiin. Traficomin näkemyksen mukaan tällaisessa tarkastelussa on sääntelyn selkeyden ja tehokkuuden vuoksi erittäin tärkeää kiinnittää huomiota erityisesti viranomaistehtävien jaon tarkoituksenmukaisuuteen ja mahdollisten päällekkäisten toimivaltuuksien sekä ristiriitaisten toimijoita koskevien vaatimusten välttämiseen.

On tärkeää varmistaa, että kaikki tarvittavat viranomaistehtävät on selkeästi osoitettu ja vastuutettu perustuslaissa määriteltyjen hallintotehtävien hoitamista määrittelevien reunaehtojen mukaisille tahoille. Esimerkiksi kyberturvallisuuteen liittyvien viranomaistehtävien keskittäminen Traficomiin on osoittautunut kansainvälisestikin vertailtuna erittäin onnistuneeksi ratkaisuksi muun muassa mallin tarjoa-

mista synergiaeduista, vuosikymmenten aikana rakennetuista kansainvälisistä luottamusverkostoista ja kiinteästä yhteydestä kyberympäristön selkärangan muodostaviin teleyrityksiin johtuen. Keskittämisellä on myös saatu varmistettua, että päällekkäisiä toimivaltuuksia ei ole juurikaan päässyt syntymään.

Selonteossa on viitattu useassa kohdassa valmisteilla olevaan CER-direktiiviin, minkä rinnalla Traficomin näkemyksen mukaan myös valmisteilla oleva verkko- ja tietoturva- eli NIS-direktiivin uudistus (ns. NIS2-direktiivi) tulee vaikuttamaan kotimaiseen kyberturvallisuuden ja varautumisen sääntelyyn.

Hankintalainsäädäntö

Traficom yhtyy selonteon toteamukseen siitä, että kokonaisvaltaista varautumista ja huoltovarmuuden vahvistamista on syytä tukea järjestelmällisesti myös julkisilla hankinnoilla. Näin ollen viraston näkemyksen mukaan hankintalainsäädäntökehikon tulisi mahdollistaa nykyistä paremmin nopeasti kehittyviin muutoksiin ja trendeihin vastaavat kiireelliset hankinnat. Näiden kohdalla ei välttämättä ole esimerkiksi ajankäytöllisistä tai teknologisista syistä mahdollista määrittää hankinnan sisältöä tai muutoin toteuttaa hankintaa nykyisen hankintalainsäädännön edellyttämällä tavalla. Tällaiset tarpeet voivat liittyä mm. kyberturvallisuuteen, jossa nopeasti kehittyvät ja muuttuvat uhkat edellyttävät usein nopeaa reagointia. Uhkia koskevia teknologisia vastakeinoja on vähintäänkin vaikeaa, usein jopa mahdotonta, määrittää tarkasti etukäteen, jolloin hankintamenettelyn tulisi mahdollistaa myös pilotointiluontoiset, nopeasti tehtävät hankinnat.

Varmuusvarastointi

Traficom yhtyy selonteon arvioon, jossa kuvataan elinkeinoelämän ja julkisten toimijoiden omaa materiaalista varautumista ensisijaisena huoltovarmuuden turvaamiskeinona. Valtion valmiusvarastoinnin tulee olla täydentävää toimintaa. Traficom katsoo, että huoltovarmuusorganisaation tulee pohtia yhdessä muiden huoltovarmuustoimijoiden kanssa keinoja, joilla voidaan korvata tarve varmuusvarastointiin.

Esimerkiksi, kuten selonteossa on tuotu esiin, viime vuosina esimerkiksi erilaisen elektroniikan (komponenttien ja laitteiden) saatavuudessa on ilmennyt ajoittain eri tyyppisiä haasteita, jotka eivät toistaiseksi ole kriittisellä tavalla vielä vaikuttaneet suomalaisen yhteiskunnan toimintakykyyn. On ilmeistä, että elektroniikan varmuusvarastointi ei näiden laitteiden nopean teknisen kehittymisen vuoksi ole toimiva ratkaisu mahdollisiin saatavuusongelmiin varautumisessa, mutta samaan aikaan kriittinen digitaalinen infrastruktuuri on elektroniikan globaaleista tuotanto- ja toimitusketjuista riippuvainen, jolloin Traficomin näkemyksen mukaan olisi tärkeää löytää uusia keinoja tällaisiin varautumistarpeisiin vastaamiseksi.

Osaaminen

Traficom yhtyy selonteon kuvaukseen siitä, että digitalisaatio on erottamaton osa suomalaista yhteiskuntaa ja kyberturvallisuus kiinteä osa kaikkia yhteiskunnan toimintoja, prosesseja ja järjestelmiä – selonteon mukaisesti työelämässä, mutta myös kansalaisten vapaa-ajallakin. Traficom kannattaakin lämpimästi toimia, joilla lisätään kyberturvallisuuden koulutusta ja varautumisosaamista kaikilla tasoilla, niin kodeissa kuin työpaikoillakin.

Heidi Kivekäs
Yksikönpäällikkö